

Jarosław Szatkowski

Dwudziestolecie jednostki antyterrorystycznej UOP-ABW (1993–2013)

Urząd Ochrony Państwa RP został utworzony w 1990 r. w miejsce zlikwidowanej Służby Bezpieczeństwa. Jako cywilna służba specjalna, w ramach nałożonych na nią ustawowo kompetencji, realizował zadania związane m.in. z rozpoznawaniem i przeciwdziałaniem zagrożeniom godzącym w bezpieczeństwo państwa, do jego zadań należało zapobieganie szpiegostwu, terroryzmowi i wykrywanie tych przestępstw.

Następujące w tamtym czasie zmiany polityczne zbiegły się z okresem, w którym obserwowano gwałtowny wzrost aktywności i brutalizacji zorganizowanych grup przestępczych (w tym o charakterze międzynarodowym). Otwarcie granic spowodowało zwiększenie przemytu dóbr konsumpcyjnych, ale też narkotyków, broni palnej oraz materiałów wybuchowych. Rezydenci zagranicznych zorganizowanych grup przestępczych działający na terenie naszego kraju, zwłaszcza ci zza wschodniej granicy, rozpoczęli walkę z rodzimymi grupami przestępczymi o strefę wpływów w tej części Europy. Zrodziło się nowe zjawisko nazwane terrorem kryminalnym. Oprócz tego również zmiany zachodzące w polityce zagranicznej Polski, m.in. nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Izraelem czy opowiedzenie się po stronie koalicji w konflikcie o Kuwejt, sprowadziły na nasz kraj realną groźbę przeprowadzenia tu zamachów terrorystycznych.

Nowe zagrożenia dla bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i ich skala doprowadziły do ewolucji służb odpowiedzialnych za rozpoznawanie tych zagrożeń i przeciwdziałanie im. Konieczne okazało się utworzenie od nowa struktur przygotowanych do fizycznego reagowania na nowe formy przestępstw godzących w bezpieczeństwo wewnętrzne państwa.

W pierwszych latach istnienia UOP podczas wykonywania szczególnie niebezpiecznych zadań, zwłaszcza przy zatrzymaniu wysokiego ryzyka, funkcjonariusze tej instytucji korzystali ze wsparcia policyjnych pododdziałów antyterrorystycznych oraz funkcjonariuszy JW 2305 GROM, podległej wówczas MSW. Chociaż współpraca w tym zakresie układała się pomyślnie, to wobec rosnącej liczby realizacji oraz w celu usprawnienia i usamodzielnienia działań Urzędu postanowiono powołać do życia własną grupę taktyczną.

Na przełomie kwietnia i maja 1993 r. na wniosek ówczesnego szefa UOP Jerzego Koniecznego utworzono w ramach Zarządu Śledczego jednostkę specjalną – Wydział V Zabezpieczenia Realizacji (WZR). Misję budowy nowej struktury oraz dowodzenie nią powierzono Romualdowi Maniszewskiemu, a na jego zastępcę powołano Jana Gawrońskiego. Obaj oficerowie byli doświadczonymi funkcjonariuszami Wydziału Antyterrorystycznego Komendy Stołecznej Policji (AT KSP).

Zadania postawione WZR sprowadzały się do zapewnienia ochrony i siłowego wsparcia struktur dochodzeniowo-śledczych podczas przeprowadzania najtrudniejszych operacji specjalnych przeciwko przestępczości zorganizowanej oraz do przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym w zakresie ustawowych działań Urzędu. Z czasem, przy znacznej liczbie realizacji bojowych, zwiększeniu stanu osobowego oraz

nałożeniu dodatkowych zadań na jednostkę, Wydział V Zabezpieczenia Realizacji przemianowano na Wydział V – Działań Antyterrorystycznych i Zabezpieczenia Realizacji Zarządu Śledczego UOP (nieformalnie nazywany „Piątką”). Z uwagi na wytyczone kierownictwu jednostki zadanie osiągnięcia gotowości do działań realizacyjnych już po sześciu miesiącach jej funkcjonowania, a także oczekiwaną „antyterrorystyczną jakością” wyszkolenia, trzon nowego Wydziału V oraz pierwszą kadre instruktorską stanowili funkcjonariusze Wydziału AT KSP i wojskowych jednostek specjalnych.

Pierwsze programy szkolenia zostały opracowane przez kadre instruktorów „Piątki” z wykorzystaniem doświadczeń jednostek specjalnych Policji. Zakres tych szkoleń, oprócz sprawności ogólnej, strzeleckiej, taktyki specjalnej i jazdy samochodami obejmował wiedzę o strukturze i zadaniach UOP, podstawach pracy operacyjnej i śledczej, obserwacji, ochronie osób oraz obiektów strategicznych. Główny nacisk kładziono na bezpieczeństwo funkcjonariuszy w trakcie przeprowadzania realizacji bojowych. Z czasem programy szkolenia zostały wzbogacone o nowe zagadnienia, a funkcjonariusze poszerzali swoją wiedzę o umiejętności z zakresu technik wysokościowych, spadochronowych, pletwonurkowych i jaskiniowych. Znaczna liczba trudnych realizacji, tj. z koniecznością użycia specjalistycznych technik, środków i taktyki AT, przeprowadzonych profesjonalnie przez funkcjonariuszy Wydziału V, przekonała kierownictwo UOP do potrzeby inwestowania w tę jednostkę, tak w zakresie wyposażenia w sprzęt, jak i wyszkolenia funkcjonariuszy. Już w październiku 1993 r. czterech funkcjonariuszy wydziału uczestniczyło w intensywnym, pięciodobowym szkoleniu dla operatorów jednostek antyterrorystycznych w Stanach Zjednoczonych, zorganizowanym przez Departament Stanu USA. Ponadto dzięki coraz lepiej rozwijającej się współpracy ze służbami specjalnymi tego kraju cały stan osobowy Wydziału odbył dwukrotnie (tj. w 1996 i 1997 r.) szkolenia o charakterze antyterrorystycznym na terenie Stanów Zjednoczonych. Na szkolenia tematyczne do USA funkcjonariusze Wydziału V wyjeżdżali także w trybie indywidualnym. Kadre instruktorską na tych kursach stanowili zarówno pozostający w służbie czynnej funkcjonariusze i żołnierze takich formacji specjalnych, jak Navy Seals, Delta Force, Special Air Service (SAS), FBI SWAT, jak i weterani tych jednostek. Możliwość odbycia treningów przez cały stan osobowy Wydziału V, zakres oraz intensywność tych kursów, a także fakt, że były one specjalnie przygotowane dla „Piątki”, pozwoliły na osiągnięcie wysokiego, równego poziomu wyszkolenia funkcjonariuszy, dającego możliwość stworzenia zupełnie nowych, jak na polskie warunki, własnych procedur działań bojowych oraz standardów szkolenia.

Wzrost profesjonalizacji wyszkolenia funkcjonariuszy Wydziału V został potwierdzony m.in. zajęciem pierwszego miejsca w międzynarodowych zawodach pododdziałów antyterrorystycznych w 1996 r. (jedynych tego typu zawodach organizowanych na terytorium RP). Wielokrotnie, z reguły na terenie poligonu w Wędrzynie, kadra instruktorska Wydziału V prowadziła szkolenia z zakresu działań specjalnych dla policyjnych jednostek antyterrorystycznych, BOR oraz wojskowych jednostek specjalnych (m.in. FORMOZY). Jednocześnie instruktorzy „Piątki” systematycznie przekazywali swoje umiejętności (prowadząc szkolenia w zakresie taktyki zatrzymań, strzelania i sportów walki) funkcjonariuszom Zarządu Śledczego (z centrali i delegatur) oraz innych pionów UOP (w tym Zarządu Wywiadu).

W 2002 r., po przekształceniu UOP w Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Wydział V, zachowując dotychczasową nazwę, został podporządkowany Departamentowi Postępowania Karnych (DPK). Większość zadań, które funkcjonariusze „Piątki” od

tamtej pory realizują (samodzielnie lub we współpracy z antyterrorystami policyjnymi), dotyczy szeroko pojętego terronu kryminalnego, w tym zwalczania najgroźniejszych zorganizowanych grup przestępczych.

Jednym z ważniejszych zadań Wydziału jest prowadzenie działań ochronnych – funkcjonariusze w wymagających tego sytuacjach strzegli bezpieczeństwa kierownictwa oraz wskazanych funkcjonariuszy ABW, członków parlamentarnych komisji śledczych, wspierali działania ochronne prowadzone przez BOR w trakcie wizyt w Polsce papieża Jana Pawła II i Benedykta XVI oraz prezydenta USA Baracka Obamy. Działania ochronne realizowane są również w przypadku spotkań szefa ABW z szefami zagranicznych służb specjalnych lub innymi ważnymi osobistościami (np. zabezpieczenie wizyt szefów służb specjalnych państw UE w Krakowie w trakcie Prezydencji RP w Radzie Unii Europejskiej w 2011 r. podczas posiedzenia Club de Berne – CdB i Counterterrosim Group – (CTG).

Jednostka czynnie uczestniczyła w pracach mających na celu przygotowanie i zabezpieczenie antyterrorystyczne przedsięwzięć związanych z Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej EURO 2012 rozgrywanymi na terenie RP i Ukrainy. W ramach przygotowań funkcjonariusze „Piątki” dwukrotnie brali udział we wspólnych ćwiczeniach z ukraińską jednostką antyterrorystyczną „Alfa” SBU, przeprowadzonych w Polsce i na Ukrainie. Ponadto wraz z funkcjonariuszami Biura Operacji Antyterrorystycznych KGP i żołnierzami JW 2305 GROM uczestniczyli w ćwiczeniach antyterrorystycznych POLONIA 2010 na pierwszoligowym warszawskim stadionie piłkarskim oraz w zorganizowanych przez ABW międzynarodowych ćwiczeniach „OFFSIDE”.

W ramach doskonalenia zawodowego Wydział V w dalszym ciągu prowadzi wymianę doświadczeń z czołowymi jednostkami specjalnymi zarówno w kraju, jak i za granicą. Współpracuje m.in. z JW 2305 GROM, Wydziałem Realizacji Komendy Stołecznej Policji, Morskim Oddziałem Straży Granicznej, Oddziałem Specjalnym Żandarmerii Wojskowej z Warszawy oraz Wydziałem Zabezpieczenia Działań Karpackiego Oddziału Straży Granicznej. W latach 2002–2005 i 2007–2008 realizowana była współpraca z zagranicznymi jednostkami specjalnymi, m.in. z francuską jednostką antyterrorystyczną RAID czy amerykańskimi jednostkami SWAT i HRT. Kontakty te są uzależnione od oficerów łącznikowych danego kraju i bieżących relacji między służbami. Współpraca z tak wieloma różnorodnymi służbami i formacjami pozwala na korzystanie z wiedzy i doświadczeń ekspertów realizujących zadania w obszarach i warunkach innych niż te, z którymi ma do czynienia Wydział V DPK ABW.

To, co odróżnia „Piątkę” od pozostałych jednostek antyterrorystycznych (np. Policji, której zadaniem jest przede wszystkim interweniowanie w wypadku już dokonanego aktu terrorystycznego), to fakt, że jej działania zawsze mają charakter wyprzedzający.

Zaostrzony proces rekrutacji, doskonalony przez lata proces szkolenia, doświadczenie zdobyte podczas kilkuset realizacji bojowych (przeprowadzonych nie tylko na potrzeby UOP czy ABW) oraz niezwykle zaangażowanie funkcjonariuszy zapewniły jednostce wyjątkową jakość, która umożliwia bezpieczną realizację praktycznie każdego antyterrorystycznego zadania.

Obecnie Wydział V Antyterrorystyczny czeka na przeprowadzkę do nowej siedziby w Centralnym Ośrodku Szkolenia ABW. Infrastruktura Ośrodka stworzy możliwość poszerzenia współpracy z innymi jednostkami taktycznymi służb systemu bezpieczeństwa państwa, a także bardziej profesjonalnego przygotowania funkcjonariuszy do realizacji ustawowych zadań ABW.

Na zakończenie pragnę w imieniu swoim oraz moich poprzedników podziękować wszystkim byłym i obecnym funkcjonariuszom jednostki antyterrorystycznej za dwadzieścia lat *odwagi, honoru i żarliwej dla Narodu służby*.

Zdj. 1. Kurs spadochronowy dla funkcjonariuszy Wydziału V Działań Antyterrorystycznych i Zabezpieczenia Realizacji Zarządu Śledczego Urzędu Ochrony Państwa – Inowrocław 2001 r.

Zdj. 2. Funkcjonariusze Wydziału V Departamentu Postępowania Karnych ABW podczas wizytacji Prezesa Rady Ministrów oraz szefa ABW w 2002 r.

Zdj. 3. Ćwiczenia taktyczne Wydziału V Departamentu Postępowania Karnych ABW w obiektach treningowych COS ABW w Emowie w 2008 r.